OKO REDOVNIČKE PROBLEMATIKE

Dr J. KUNIČIĆ

Poznato je da je Drugi vatikanski koncil mnogo toga objavio u vezi s redovničkim životom. O redovničkom životu piše u dogmatskoj konstituciji *O Crkvi* (br. 43—46); osvrće se također na isto pitanje u dekretu o pastirskoj službi biskupa u Crkvi *(Christus Dominus,* br. 33—34); napose pak treba istaknuti dekret o obnovi i prilagođivanju redovničkog života ili *Perfectae caritatis,* u kojemu je sintetički prikazana problematika redovničkog života te su ukazani putovi kojima treba ići u pothvatu prilagođivanja redovničkog života potrebama vremena. Kasnije, 6. kolovoza 1966, Pavao VI objelodanjuje apostolsko pismo *Ecclesiae sanctae,* i tu se u dodatku nalaze norme po kojima treba provesti u djelo koncilski dekret *Perfectae caritatis.* Konačno, ove je godine Kongregacija za redovnike publicirala instrukciju *Renovationis causam,* pa se i tu nalaze mnoge smjernice za redovnički apostolat kao i naglasak na neke osnovne faktore redovničkog života.

Ovo inzistiranje Svete Stolice na redovničkoj problematici dokaz je s jedne strane trajne prisutnosti i brige Kristova namjesnika za taj, po svojoj misiji elitni život u Crkvi, s druge strane dokaz je da se događaju mnogi dijalektički fenomeni u tom prostoru crkvenog života. Ti dijalektički fenomeni prelaze u neku vrstu antinomija, protuslovlja. Najupadljivija protuslovnost nalazi se u očitoj činjenici da zbiljska današnja forma strukturâ redovničkog života, barem njegova vanjska ili socijalna pojava, predstavlja nešto vrlo teško spojivo s osnovnim načelima redovničkog života kako ga opisuju svi gore spomenuti dokumenti crkvenog učiteljstva.

Nema sumnje da je danas s mnogo gledišta teže spojiti taj život sa strukturama današnjeg socijalnog života. Zanos za duhovnim i milosnim vrednotama kao da je popustio. Udobnost života u svijetu kao da magnetskom snagom vuče iz samostanskih zidina. U čovjeku se razvija neki osjećaj posvemašnje autonomije, prometejskog duha. Čovjek nalazi uvjete snažno naglašene samodovoljnosti, npr. uslijed napretka tehnike, višeg životnog standarda, mogućnosti zabava itd. Crkva je popustila u institucionalnosti, računa više na savjest pojedinaca, potiče na dijalog sa svima, upućuje na obzir prema pluralističkim formama današnjeg socijalnog života, i sl.

U čemu je, dakle, taj antinomijski fenomen redovničkog života? Odgovorio bih jednostavno ovako: Crkva nam i danas govori *(Lumen gentium,* br. 31) da se bit redovničkog života sastoji u tome da redovnici svojim stalešom dokažu da se svijet ne može obratiti ni privesti Bogu »bez duha blaženstava«, dakle bez krotkosti, čistoće srca, milosrđa, progonstva radi pravednosti, osjećaja siromaštva u duhu, u jednu riječ: *nema redovničkog života bez preokreta u odnosu prema čisto profanim ljudskim vrednotama* (Mt 5, 3—11). Redovnički život mora nositi na sebi predivan znak nebeskog kraljevstva *(Perf. car.,* br. 1). Taj je život posebna posveta Bogu, prinos žrtve svoga života Bogu, živo svjedočanstvo duhovnog, milosnog, liturgijskog, komunitarnog života.

Činjenica? To je ona što stvara tu dijalektiku, recimo i antinomiju. Redovnički život u praksi ne ostvaruje preokret prema ljudskim vrednotama, ne pokazuje se ispunjen čežnjom za realizacijom blaženstava, nego se pretvara u svjetovni život, laički način života, gubeći vezu s polaznim točkama svoga opstanka i svoje opravdanosti. Posve je shvatljivo da nije lako spojiti duh blaženstava i sekularizaciju specifično duhovnog, milosnog i po svojoj naravi od svijeta odvojenog života.

IMA LI IZLAZA?

Mogao bih jednostavno odgovoriti s Drugim vatikanskim koncilom da se izlaz nalazi u *povratku na izvore (Perf. car.,* br. 2). I to stoji. Koncil naglašava obnovu, ali nigdje ne zastupa protuslovnost akomodacije s osnovnim načelima redovničkog života. Niti Koncil govori jednostavno o akomodaciji, nego o »primjerenoj obnovi« redovničkog života. Pojam *obnove* uključuje u sebi pokret vraćanja na izvor, na uzor.[1] Kada upotrebljava izraz »primjerena« obnova, daje razumjeti da se ne radi o samovoljnoj, revolucionarnoj, nestvarnoj deformaciji redovničkog života, nego prema zahtjevima interesa duša, apostolata.

Kad bi se doista radilo o nesvedivim antinomijama, izlaza ne bi bilo. Ne radi se o nepomirljivim pojmovima, niti o nesvedivim postupcima. Radi se o specifičnim poteškoćama usklađivanja redovničkog života — osobito onoga koji spaja kontemplativni život sa životom apostolata — koje nam nameće suvremeni način života. Uzmimo jedan primjer. Crkva *(Per. car.,* br. 13) traži da redovnik u svojoj službi mora osjetiti »opći zakon rada«. To znači da osjeti kako život treba uzdržavati radom, zaradom. Kako? Eto, tu je pravi problem. A mora se riješiti. Ne riješi li se, taj će život neprestano stvarati napetost, sukobe, patološke pojave, ekstrapolacije itd.

A sigurno je da se i to dade pravilno riješiti. Kao što sam pisao općenito o pedagoškim antinomijama, tako ponavljam i u vezi s ovom redovničkom pedagogijom: »Radi se o nekoj vrsti skrštenih ili interferiranih pojmova, o pojmovima međusobno povezanim, određenim da se združe u nekoj subalternaciji, o vrednotama koje se sastaju, jer između

1. U jednom članku pod naslovom **»Je li moralka podložna promjenama«**, publiciranom u **Crkva u svijetu,** Split, 1968, br. 2, str. 33—47, nastojao sam postaviti razliku između pojmova »promjena« i »obnova«, »razvoj«, »napredak«. Ta razlika vrijedi i ovdje.

njih mora postojati međuovisnost i međuuzročnost u cilju neke više cjeline, u našem slučaju integralnog odgoja.«[2]

Može se, dakle, i danas združiti zahtjeve apostolata sa zahtjevima korske službe i monastičkih opsluživanja.[3] Razumije se, pri pokušajima združivanja tih različitih prostora treba postupati metodički. Držati se onoga što je prvotno, glavno, pa u svjetlu tih osnovnih zasada redovničkog života tražiti i mogućnost prisutnosti u promijenjenim prilikama vremena. Tako, recimo, uvijek mora ostati načelo da se duhovnoj obnovi i u vanjskom djelovanju mora dati prvenstvo.[4]

NEKI POKUŠAJI KOD NAS

U prvom redu želim istaknuti da se kod nas pojavilo detaljno analiziranje zastranjenja u pojavnom životu i djelovanju redovnika. Naglasile su se »crne strane« toga života. Rekli bismo, ono »patološko« u redovničkom životu kod nas. Ono što treba osuditi, neovisno o subjektivnoj odgovornosti redovnika koji su zaslužili tu strogu kritiku.

Može se postaviti pitanje o svrsishodnosti takve analize na dohvatu šire publike. Znamo, naime, da takvi spisi dolaze i u ruke nevjernika, i zlonamjernih tipova. Prema tome, nije tako lako odgovoriti da li je s gledišta pastoralne razboritosti to iznošenje negativnih strana redovničkog života pred širu javnost kod nas apsolutno bez zamjerke.

Uz ovu kazuistiku ili viziju onoga što ne vrijedi u redovničkom životu pojavili su se kod nas pokušaji crtanja redovničkog poziva u nekom posebnom pozivnom svjetlu. Ponekad se u tim člancima prelazi u trijumfalizam, u neki apstraktizam. Raspravlja se o redovničkoj pedagogiji bez osvrta na njene osnove; teološka dimenzija gotovo uopće nedostaje; apstraktne tvrdnje ne podnose sistem verifikacije u praksi, jer su astralne, osnovane na nekim priviđajima i sl.

Izgleda da treba preispitati i prvu i drugu poziciju. Prije svega onu negativnu metodu iznošenja loših strana redovničkog života kod nas. Ako je istina da treba biti realan, istina je da nije svaka realnost odgojna. Istina je da za napredak u duhovnom životu — recimo prije: za obraćenje — koliko god genetički bilo potrebno najprije uočiti negativne faktore, važnije bi bilo uočavati ono pozitivno, odgojno, sposobno da oduševi za to obraćenje i zanosno koracanje naprijed.

Ne smije se, ipak, zatvoriti oči pred tim negativnim analizama. One su opomena. Ukor. Pozivanje na osvješćenje. I s tog bih gledišta rekao da je manje tragično što su se te analize pojavile negoli je tragično da su te pojave istinite. Razumije se, ne radi se o tome da posvuda i u svim samostanima ima temelja govoriti o deformaciji, zastranjenju — gene-

---

2. Zanimljivo je da rješenje antinomija na pedagoškom području i nekatolički pisci očekuju ne od jednom zauvijek fiksiranih teoretskih pojmova, nego od životne opcije, od kreposnog raspoloženja, od razboritosti koja mora računati s mnogim prilikama i neprilikama mjesta, vremena i osoba. O tome sam pisao u: **Kršćanska pedagogija**, Zagreb 1967, str. 91, br. 106.

3. Neshvatljivo je da su neki teološki pisci pokušali ustvrditi kako Drugi vatikanski koncil nije priznao tzv. mješovite redove. Istina je, naprotiv, da ih je vrlo jasno priznao te ustvrdio da od njih Crkva očekuje mnogo plodova. Vidi **BS**, 1966, str. 643—650.

4. Koncil duboko opaža da i najbolje računanje s potrebama današnjeg vremena neće donijeti uspjeha ako ga ne bude oživljavala duhovna obnova. To znači da je duhovna obnova prva i glavna, uvjet da bilo koja druga, izvanjska obnova donese ploda. Vidi **Perfectae caritatis**, br. 2 e.

raliziranje bi bila očita nepravda — ali dokazana konstatacija tih pojava daje pravo da se o njima piše.

Druga, pozitivna struja, zadovoljna prikazivanjem redovničkog života u neostvarivim kategorijama, morala bi više voditi računa o osnovnim didaktičkim načelima kao što su načelo primjerenosti, zornosti, konkretnosti, životnosti. Maglovito raspravljanje, neodređeni pojmovi, *tvrdnje nesposobne da podnesu verifikacioni proces ili aplikaciju u praksi* donose vrlo malo koristi, radije recimo da donose štete. Tko ne govori jasno, konkretno i shvatljivo, sličan je sviralu koje ne daje jasna glasa. »Ako ne poznajem značenje glasa, bit ću tuđinac onomu koji mi govori, a onaj koji govori bit će meni tuđinac« (1 Kor 14, 6—13).

ZAJEDNIČKI NEDOSTATAK

Ovaj nedostatak postavio bih kao nedostatak opsluživanja tzv. »načela o onomu što je glavno«, načela »glavnoga«. A to je ne samo načelo priznato u svakoj didaktici, pedagogici, to je po svojoj naravi eminentno svetopisamsko načelo. Onaj »quid prodest« (Mt 16, 26) ili »što koristi« čovjeku da zadobije čitav svijet a naškodi duši, pokazuje nam se u Sv. pismu u bezbroj varijanti, ali se provlači kroz svu Veselu vijest i kroz način kako je saopćena.

Raspravljati o podanašnjenju redovničkog života poglavito s gledišta promjenljivih društvenih prilika a ne osvrtati se na ono prvo i glavno, tj. na *»neprestano vraćanje na izvore svakoga kršćanskog života kao i na izvorni duh redovničkih ustanova«*[5], ili naglašavati kao glavnu notu poslušnosti aktivnost i odgovornost podanika a ne isticati da je bit posluha u »potpunom posvećenju Bogu vlastite volje kao žrtve samih sebe«[6] itd. — znači zaboravljati na zahtjeve toga osnovnog didaktičkog i pedagoškog načela.

Tragika ne bi bila u tome da se radi o nekom teoretskom načelu; ne, radi se o praktičnom, životnom načelu. Dok Koncil govori da podanici u izvršivanju dužnosti — a dužnosti im nameće njihov stalež, njihove konstitucije, kao i u preuzimanju pothvata — a pothvate ne smiju uzimati na svoju ruku — postupaju kako se dolikuje čovjeku, tj. svjesno, hotično, slobodno, s kršćanskom motivacijom i sl., neki jednostavno okreću čitav smisao pa uništavaju bit poslušnosti, jer ga de facto pre-

---

5. Izraz »prilagođivanje« kao i izraz »usklađivanje«, nisu tako sretno izabrani, jer kao da znače kompromis, transakciju s promijenjenim prilikama vremena bez diferencijacije o kakvim se promjenama radi. Možda bi bilo ispravnije govoriti o traženju načina kako će redovnički život dokazati svoju prisutnost u današnjem svijetu, radi promijenjenih prilika vremena. Jer, ne zaboravimo, ne može se raditi o nekom kompromisu između redovničkog života i života u svijetu; to Koncil snažno naglašuje. Što je važnije, teško je spojiv pojam »prilagođivanje vremenu« s pojmom sadržanim u biti obnove, a to je: **neprestano vraćanje na izvore svakoga kršćanskog života kao i na izvorni duh redovničkih ustanova** (R, br. 2). Vrlo je neodređeno govoriti o »promijenjenim prilikama vremena«, jer ima promjena na gore, na neusvojive pozicije. Prva točka za pravilnu obnovu redovničkog života glasi: Natrag izvornom kršćanstvu i utemeljitelju!

6. U br. 14. Dekreta o obnovi redovničkog života govori se da podložnici u izvršivanju svojih dužnosti ne budu kao slijepci ili automati, a u preuzimanju pothvata da ne budu prosto pasivni primaoci, nego neka dokažu svoju aktivnost, svoju svjesnu, hotičnu, slobodnu, time i odgovornu poslušnost. Starješinama, razumljivo, uvijek ostaje netaknuta vlast odlučiti i zapovijedati ono što treba da se uradi. Nije li potpuno deplasirano govoriti o nekoj redovničkoj poslušnosti koja bi bila posve autonomna, emancipirana?

tvaraju u nikomu odgovorno poduzimanje pothvata i preuzimanje dužnosti i sl.

Eto, to bi bio jedan primjer izvrtanja smisla, negacije vrednota, deformacije. Takvo postupanje stvara nerješive antinomije, jer nije moguće da se ma i u jednoj zajednici može dopustiti da podanici nesmetano, neodgovorno ikomu preuzimaju dužnosti ili pothvate a da time ne potkopaju zajednicu u njenim temeljima.

OSNOVNA NAČELA

Dovoljno je vaditi ta načela iz dekreta *Perfectae caritatis.* Rečeno je gore da se pri traženju redovničke obnove ide najprije za tim da se u nauci i praksi *vraća na izvore* kršćanskog života i na *originalni duh utemeljitelja,* dakako računajući na zahtjeve današnjih prilika za uspješno vršenje apostolata.

Dekret stavlja kao prvo načelo to da najviše treba slijediti Krista (br. 1); uvijek računati na duh utemeljitelja i na zdravu predaju (br. 2), dakle ne uvoditi što je protuslovno duhu utemeljitelja ili zdravoj predaji; živjeti s Crkvom na biblijskom, dogmatskom, pastoralnom, ekumenskom, misijskom i socijalnom polju (br. 2), što se ne da spojiti s izoliranjem od naučavanja crkvenog učiteljstva; članove ili redovnike upućivati u današnje stanje u Crkvi, u njene potrebe, u provođenju obnove u vanjskim djelima (br. 2), a, bez sumnje, najpreča potreba u današnjoj Crkvi jest unutarnje jedinstvo; inzistirati najprije i na svim sektorima na duhovnoj obnovi, bez koje je svagda druga suvišna (br. 2), a to se ne opslužuje ako se sredstva duhovnog života (meditacija, molitva, sakramenti, bogoštovlje) metnu na sporedno ili posljednje mjesto bilo po trajanju bilo po dnevnom rasporedu.

KAKO RAZUMJETI I PROVESTI DUHOVNU OBNOVU?

Koncil i na to detaljno odgovara. Redovnici su čitav svoj život stavili na raspolaganje Božjoj službi (br. 5) i to im daje neku *posebnu posvetu,* a ta posveta ima korijenje u krsnoj posveti, koju potpunije izražava. Treba dobro naglasiti ove riječi: »posebnu posvetu«, koja je nešto više nego krsna posveta.

Obnova redovničkog života neka se ne očekuje prvotno od umnažanja zakona, mogli bismo reći: ni od neprestanog konzultiranja, vijećanja, nego od savjesnijeg obdržavanja pravila i konstitucija (br. 4). Ne nastojati provesti ovo posljednje, umnažati ono prvo, znači ići manje pravim putem, ići krivim putem.

Mnogo se inzistira na apostolatu. To je ispravno. A nije li deplasirano ako se malo nastoji oko onoga što traži narav same stvari i Koncil? Treba najprije nastojati da apostolat proizlazi iz intimnog jedinstva s Kristom, te cjelokupni redovnički život bude prožet apostolskim duhom, a apostolska djelatnost da bude oblikovana redovničkim duhom (br. 8). To sve isključuje svaku profanost, svaki luksuz, svaki svjetovni način življenja.

Redovnici su se odrekli svijeta (br. 19), i kao takvi moraju živjeti, to pokazati djelima. Cijeli su život stavili u službu Bogu, što ih veže da vrše posebne kreposti te njeguju duh molitve i samu molitvu, crpeći iz pravih izvora kršćanske duhovnosti (br. 6). To ih potiče na hranjenje duše Sv. pismom, liturgijskim životom, štovanjem euharistijske Tajne. Uz službu Bogu duguju službu i Crkvi (br. 5). To ih upućuje na to da sinovskim srcem poštuju i ljube pastire (br. 6).

Redovnici koji združuju apostolski život s korskom službom i monastičkim opsluživanjem pozvani su uskladiti način života sa zahtjevima apostolata, ali u svakom slučaju moraju očuvati svoj oblik života, jer i on služi Crkvi za veliko dobro (br. 9). To znači da takvi redovnici ne smiju nikada zanemariti bogoštovlje i monastičku disciplinu (br. 9), a osim toga moraju se angažirati u apostolatu i u dobrotvornoj djelatnosti (br. 8).

Što se tiče zavjeta, Koncil ide jedino ispravnim putem, ali traži od redovnika specifične dokaze prisutnosti u današnjem vremenu. To znači da ne samo ne popušta nego da još strože tretira i taj aspekt redovničkog života. Za spolnu čistoću traži izbjegavanje pogibli u kojima bi se taj zavjet mogao prekršiti, a traži i psihičku i afektivnu zrelost (br. 12). Razumljivo da je vrlo teško spojiti ova načela s nekim postupcima redovnika, npr. da u samostanu na plesu mladića i djevojaka prisustvuju i plešu neki redovnici.

I u siromaštvu Koncil ide strožim putem. Traži od redovnika i kolektivno siromaštvo, jer se događa da su redovničke kuće ponekad u raskoraku što se tiče udobnosti s kućama bližnjih stanovnika (br. 13). Napose je pak važno da Koncil traži od redovnika da osjete zakon rada. Prema tome morali bi urediti svoj život tako da svaki dan mogu reći sa svima onima koji zarađuju svoj kruh, da su i oni sedmosatnim ili osmosatnim *službenim radom* zaslužili svoj kruh. A da se i ne govori kako je važna dužnost redovnika da imućniji samostani uzajamno dijele svoja vremenita dobra s onima koji su siromašniji (ist. mj.).

Posluh uključuje žrtvovanje vlastite volje. Redovnici su i danas pozvani da izvršavaju pravila i konstitucije. Dok Koncil govori o vršenju zapovijedi i o ispunjavanju dužnosti (br. 14), događa se i ova anomalija, da redovnici zaziru od same riječi »zapovijed« ili »dužnost« a zanose se nekim neodređenim amurizmom.

Uočivši sve ovo, nije lako shvatiti kako se mogu događati tako osnovna lutanja kakva se događaju. Dovodi se u sumnju da je redovnički život specijalni Božji poziv (br. 1), ili se bez temelja nastoji minorizirati različnost između redova, dok Crkva tvrdi da sve redovničke ustanove moraju čuvati svoju posebnu narav i vlastitu djelatnost (br. 2b). Isto tako javljaju se žalosni pokušaji da se iz redovničkog života želi izbaciti kontemplacija, a nju Crkva traži za članove bilo koje redovničke ustanove (br. 5 pri kraju). A kontemplacija traži odvojenost od svijeta i vježbe svojstvene kontemplativnom životu (br. 7). Kako ćemo ovo spojiti s onom praksom redovnika koja osim recitiranog oficija nema nijedne zajedničke duhovne prakse? Koja u svom životu ne pozna komunitarno štovanje euharistijske Prisutnosti ?

AUTENTIČNE SMJERNICE OBNOVE

Dobro je usporediti stanje redovnika, osobito kako su ga kod nas neki opisali u njegovu lutanju, s onim što je napisao P. Elio Gambari, član Kongregacije redovnika i svjetovnih instituta.[7] Njegove su riječi u svakom slučaju s doktrinarne i upravne strane kompetentnije negoli razne »tlapnje« pisaca bez veze s autentičnim poimanjem redovničkog života.

Što je obnova? Vraćanje na autentično značenje. Redovnički život kao takav traži da bude poštivan u svojim bitnim oznakama. Što se može promijeniti, prema promjenljivim prilikama vremena, a što se ne može promijeniti — to traži ekvilibrirani duh razlikovanja. Taj duh mora polaziti od ove osnovne istine: obnova nije rušenje sadašnjeg stanja u Crkvi, nije prekid s prošlošću odnosno s onim što je u njoj osnovno, uvijek vrijedno poštovanja.

Kao prvu točku uvijek vrijednu poštovanja u redovničkoj obnovi pisac spominje neprestani kontakt s Evanđeljem, s utemeljiteljem, s predajom. Vrijeme je rada i plodova, a ne vrijeme neprestanih rasprava u duhu koncilijarizma. Nijedna vrednota današnjice nema mjesta u toj obnovi ako se protivi osnovnim vrednotama redovničkog života. Na primjer, našao bi se izvan pravog puta tko bi potkopavao temelje autoritetu u Crkvi ili u redovničkom životu, jer hijerarhijska struktura spada na bitnost Crkve i njenih ustanova.

Tko želi obnoviti svoj red, neka ne osuđuje prošlost kao da je u njoj sve nevaljalo. Jer činjenica je barem ta da takav »reformator« živi na djelima prošlosti, na zaradi svoje starije ili mrtve braće. Možda bi koji samopozvani »reformator« htio redefinirati red. Ali on za to nema ni ovlaštenja, ni znanja, ni karizme. Pravi duh obnove poštuje zakon kontinuiteta i gradualnosti, tj. ne prekida brutalno s prošlošću i ne uvodi sukob i borbu unutar samog reda. Obnovitelj počinje s obnovom u nutrini samoga sebe. Ako je ta obnova ostvarena, za obnovu izvan njega neće biti poteškoća. A eto, u tome je pravi *focus* pitanja: samozvani reformatori preskaču samoobnovu, a svoju deformu žele pod izrazom »obnove«, »reforme« ili »napretka« nametnuti drugima.

Kako smo daleko od prave obnove kad se žele avanture! Ili se ide za novostima, eksperimentima, promjenama kao promjenama, kao što se zasićuju pubescenti ili ženske modistice... Pseudokarizmatična eksperimentiranja poplavljuju prostore redovničkog života, i ponekad se čovjek pita: otkud dolaze neke subverzivne ideje zastupane od nekih redovnika? Od zloduha?

Da skratim: pisac spomenutog članka naglašava kako obnova redovničkog života ne znači niveliranje redova, nego jedinstvo u raznolikosti unutar jedne Crkve; ne znači kompromis sa svijetom, tj. ne znači desakralizaciju ili sekularizaciju, kompromis između zahtjeva Evanđelja i današnjeg svijeta u adulteriranju osnovnih evanđeoskih pojmova.

---

7. U reviji **Rivista delle religiose**, br. 8—9, 1968, god. XVII.

ZAKLJUČAK

Nakana ovog mog izvještaja bila je jednostavna: pokazati da se u traženju putova za obnovu redovničkog života često griješi odmah na početku, time što se *ne postavlja na prvo mjesto ono što je po naravi prvo i najglavnije.* Na osnovi te metodičke greške slijede mnogi krivi zaključci, jer se sporedno postavlja na mjesto glavnoga, periferno se dovodi u centar, manje važno tretira se kao najvažnije.

Posve je razumljivo da greška može nastati i na protivnoj strani, tj. u nekom imobilizmu. Imobilizam je obilježen strahom pred svakom promjenom, što rađa nekom inercijom ili je plod servilnosti slovu zakona. Tko uočava probleme, ne može zanijekati potrebu da je nužno mnogo toga preispitati, dapače i dugoročno planirati tu obnovu u duhu kontinuiteta i gradualnosti.

Svi su redovi pozvani da pristupe poslu tog preispitivanja dosadašnjih pojedinih pravila. Međutim, to preispitivanje ne znači uvođenje novotarija bez odobrenja nadležne vlasti. Odrediti norme i donositi zakone za obnovu i podanašnjenje, ili odrediti neko dovoljno i razborito razdoblje za pokus — to pripada samo kompetentnoj vlasti, u prvom redu generalnim kapitulima »uz odobrenje, koliko je potrebno, Svete Stolice ili ordinarija, već prema propisu zakona (br. 4).

Dovoljno bi bilo opsluživati ovo posljednje, tj. tražiti odobrenje kompetentne vlasti, one najviše, kojoj po zakonu pripada vlast tumačenja pravila ili konstitucija, i time bi se izbjegle mnoge žalosne pojave u redovničkom životu. Na te pojave upiru prstom kršćani, sablažnjuju se neredovnici, a trpe najviše sami redovnici i njihova budućnost.[8] Na žalost, trpi i Crkva i sav Božji narod.

SUMMARIUM

Haud facile est dictu quam momentosa in articulo res agitur. Ecclesia valde insudat in recte ordinanda religiosa renovatione. Articulus cum dolore memorat varias defformationes et exaggerationes aliquorum Ordinum et conventuum in hac re. Quae causa? Multiplex. Primam tangit fortius: non observatur principium quod exigit ut id quod principale et primarium est primum occupet locum. Reverti ad fontes christianae vitae et ad authenticum spiritum Fundatoris, experimenta vero nonnisi a competenti auctoritate et legitimo modo in praxim deducere. Quam contraria et contradictoria observantur de facto! Inde mala multa sequuntur cum damno ipsorum religiosorum, Ordinis, totius populi Dei et Ecclesiae universae!

---

8. Bio sam zapitan: Kako pojedini redovnik mora postupati ako je u njegovom redu uopće olabavljeno opsluživanje pravila? I da li zapovijedi ili naredbe starješina u takvom stanju mogu još obvezivati u savjesti?

Na oba pitanja odgovorio je uvaženi pravnik i moralist Fanfani u **Th. moralis**, III, br. 346. Na prvi upit može se odgovoriti ovako: »Uzima se kao jasno da je ta relaksacija nastala nemarnošću i nehajem, u prvom redu starješina. Bio bi nesnošljiv teret za pojedinca da on sam osjeća obavezu vršenja zakona, dok ga drugi zanemaruju. Stoga p r o h i c e t n u n c svaki pojedinac može provoditi život po tom zakonu, iako je nezakonitim običajem olabavio.«

Na drugi upit također je odgovor jasan: Iako pravila ne obavezuju u savjesti, nego, kako se kaže: a d p o e n a m, naredbe i zapovijedi starješina, u okviru pravila i konstitucija, obvezuju u savjesti. Ta je obaveza barem snagom poslušnosti i snagom upravne vlasti koju svaki starješina ima nad podanicima u znaku redovničke profesije. Da li, naime, pravila obvezuju u savjesti ili pod grijeh ili pod kaznu, to je pitanje pozitivnog zakona, dok je dužnost poslušnosti osnovana na redovničkom kontraktu, dakle na naravnom i Božjem zakonu. Među ostalim zastranjenjima kod redovnika opaža se i to da zakonima dižu ili smanjuju obveznu snagu.